

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
ชื่อผู้วิจัย	นายวิโรจน์ ค้อไผ่
หน่วยงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
ปีที่พิมพ์	2569

บทคัดย่อ

รายงานผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและตรวจสอบองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (2) พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น และ (4) ประเมินรูปแบบในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง

การวิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ การศึกษาและตรวจสอบองค์ประกอบ การพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบ และการประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่างในระยะศึกษาสภาพประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และครู รวมจำนวน 420 คน ส่วนการทดลองใช้รูปแบบดำเนินการในโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 15 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน และครู 75 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) และการทดสอบค่าที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม การร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ร่วมกัน การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ขณะที่การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล และการนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบทั้งหมดได้รับการรับรอง

จากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงที่สุด (2) สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ร่วมกัน การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (3) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่ามีความเหมาะสม ความครอบคลุม และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา (4) ภายหลังจากนำรูปแบบไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีคะแนนความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ในระดับสูง คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้และผลการนิเทศอยู่ในระดับดีเยี่ยม ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับสูงที่สุด และผลการประเมินรูปแบบในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง อยู่ในระดับสูงที่สุดทุกด้าน

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้เป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและบริบทที่ใกล้เคียงกันได้ อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, รูปแบบการบริหาร, การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

Title : The Development of a Participatory Management Model to Promote Active Learning in Schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4

Author : Mr.Wirote Khophai

Agency : Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4

Year : 2026

Abstract

This report presents the development of a participatory management model to promote active learning in schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4. This research and development (R&D) study aimed to: (1) identify and validate the components of participatory management and active learning promotion in schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4; (2) develop a participatory management model to enhance active learning implementation; (3) investigate the effectiveness of the developed model; and (4) evaluate the model in terms of utility, feasibility, propriety, and accuracy.

The research was conducted in four phases. The first phase involved identifying and validating the components of participatory management and active learning promotion through a survey of 420 participants, consisting of 123 school administrators and 297 teachers. The identified components were subsequently validated by nine educational experts. In the second phase, a participatory management model and its implementation manual were developed and refined through expert focus group discussions. The third phase involved implementing the model in pilot schools with 15 school administrators and 75 teachers, totaling 90 participants. In the final phase, the developed model was evaluated by the participating administrators and teachers. Research instruments included component evaluation forms, questionnaires, focus group protocols, knowledge tests, classroom observation forms, lesson plan evaluation forms, instructional activity evaluation forms, satisfaction questionnaires, and model evaluation forms. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, the Index of Item–Objective Congruence (IOC), and dependent-samples t-test, whereas qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings indicated that participatory management comprised five essential components: collaborative planning, collaborative decision-making, shared responsibility and mutual benefits, collaborative implementation, and collaborative monitoring and evaluation. Active Learning promotion consisted of six components: Active Learning lesson design, participatory learning activities, analytical thinking development, the integration of instructional media, innovation and technology, authentic assessment, and instructional supervision. Expert validation confirmed that all components demonstrated the highest level of appropriateness. The current state of participatory management for promoting Active Learning was rated at a moderate level, whereas the desirable state was rated at the highest level. Priority needs were identified in the areas of collaborative implementation, collaborative planning, shared responsibility and mutual benefits, collaborative decision-making, and collaborative monitoring and evaluation. The developed model comprised six major elements: principles, objectives, content, a PDCA-based implementation process, measurement and evaluation, and success conditions. Expert evaluation confirmed that both the model and its implementation manual were highly appropriate, comprehensive, and applicable in school contexts. Following implementation, school administrators and teachers demonstrated significantly higher post-test scores than pre-test scores at the .05 level of significance. Teachers exhibited Active Learning instructional practices at the highest level, lesson plans achieved the highest quality ratings, instructional supervision outcomes were rated as excellent, and overall participant satisfaction reached the highest level. Furthermore, the model received the highest ratings across all evaluation dimensions, including utility, feasibility, propriety, and accuracy.

Keywords: Participatory Management; Active Learning; Educational Administration; Management Model; Primary Education